

Євреї та цигани: генетичне дослідження 76 іспанських циган (Gitanos, Calé)

Д-р Дуглас Шар і старший Лісардо Кано Монтес
HiddenJewishAncestry.com

21 серпня 2025

Іспанські цигани (також відомі як *Gitanos*, частина народу ромів) довгий час вважалися нащадками єдиної міграції з північного заходу Індії (Раджастхан) до Європи приблизно в 12-15 століттях. Однак нові генетичні докази, отримані в результаті комплексного дослідження ДНК 76 іспанських циган (з 15 провінцій Іспанії), малюють набагато складнішу картину. Ця відносно велика вибірка – 76 осіб – надає безпрецедентне уявлення про їхнє походження. Результати дослідження виявляють вражаючі ознаки єврейського походження, які не можна пояснити традиційною версією про міграцію. Зокрема, численні генетичні докази (аутосомна ДНК, судово-медичні STR-маркери, аналіз гаплогруп та порівняння стародавньої ДНК) вказують на глибокі зв'язки з різними єврейськими популяціями. Цей висновок свідчить про те, що іспанські цигани можуть походити від мандрівної міжнародної єврейської торгової спільноти, а не від пізньосередньовічної індійської групи мігрантів.

Аутосомна ДНК як доказ різноманітного єврейського походження

Усі 76 протестованих осіб мають предків, коріння яких сягає Південної Азії, що узгоджується з індійськими генетичними зв'язками, але конкретно з *Південною* Індією, а не з Раджастханом (Північна Індія). Цікаво, що цей південноіндійський компонент виявляє тісні зв'язки з індійсько-єврейськими громадами: євреями Кочіна (Керала), Бене Ізраїль Махараштри та Бней Менаше Північно-Східної Індії.

Окрім індійського єврейського походження, кожна особа також мала значне єврейське походження майже з усього єврейського світу. Фактично, аутосомна ДНК групи включає виявляемі внески від європейських євреїв (як ашкеназьких, так і сефардських родоводів), північноафриканських євреїв (наприклад, марокканських, алжирських, туніських, лівійських), близькосхідних євреїв (наприклад, еменських), євреїв Кавказського регіону (грузинських, азербайджанських), західноазіатських євреїв (іракських, іранських), євреїв з Центральної Азії (наприклад, бухарських/узбецьких) та євреїв з Південної Азії (індійські

Єврейта цигани: генетичне дослідження

Д-р Дуглас Шар

76 іспанських циган (гітанос, кале)

Сеньйор Лісардо Кано М

онтес

громади, такі як Кочін та Бене Ізраїль). Іншими словами, геноми іспанських циган містять сліди майже всіх основних єврейських популяцій від Європи до Південної Азії.

Примітно, що хоча 100% осіб мають єврейські генетичні ознаки, менше половини (лише 32 з 76) показали будь-які сефардські (іберійсько-єврейські) компоненти. Решта 44 особи успадкували єврейське походження з-поза меж Іберійського півострова — зі Східної Європи, Північної Африки, Азії і навіть Індії. Таке поширене єврейське генетичне спадщину не можна пояснити простим змішанням з місцевими сефардськими євреями в Іспанії. Це свідчить про те, що предки іспанських циган вже мали різноманітні єврейські родоводи, перш ніж оселитися в Іберії. Тільки після їхнього прибуття вони змішалися з місцевими євреями.

Відповідно до цього, це дослідження виявило, що іспанські цигани мають генетичні зв'язки з давніми левантійськими популяціями. Вони мають сегменти ДНК, що збігаються з сегментами давніх народів Близького Сходу (біблійне ханаанське/левантійське походження), що відображає давню близькосхідну спадщину в їхньому геномі. Ще більш вражаючим є те, що вони мають ідентифіковані збіги ДНК із середньовічними євреями з Європи 11-12 століть. Зокрема, були виявлені генетичні спільні риси з ДНК, вилученою з єврейських останків у середньовічному Норвічі (Англія) та Ерфурті (Німеччина).

Було б неправдоподібним, якби цигани мали *прямих предків* на єврейських кладовищах 12 століття в Англії та Німеччині, якби їхні пращури прибули до Європи з Індії лише в 1400-х роках. Більше того, їхній генетичний зв'язок із стародавніми ізраїльтянами пов'язує їх із кожною єврейською громадою у світі. Дійсно, аутосомний ДНК-профіль цієї групи є мозаїкою глобально розподіленого єврейського походження, що вказує на глибоке історичне переплетення різних єврейських народів.

Судово-медичні STR-маркери, що пов'язують з єврейськими популяціями

Додаткові докази походять з судово-медичного аналізу ДНК маркерів коротких тандемних повторів (STR) у підгрупі зразків іспанських циган. Профілі STR (типу, що використовується в судово-медичній ідентифікації) були досліджені для дев'яти осіб, і результати підтвердили їх єврейське походження. Усі дев'ять осіб мали в своїх геномах чотири ключові «єврейські маркери» (набір алельних патернів у певних STR-локусах). Ці конкретні маркери є відомими індикаторами єврейського походження, і наявність усіх чотирьох вказує на внесок декількох єврейських гілок (ашкеназі, сефарді та близькосхідних/мізрахі) у родинне дерево.

Більше того, при порівнянні з опублікованими базами даних STR, профіль кожного цигана збігався або групувався з еталонними профілями відомих єврейських популяцій.

Наприклад, їхні генетичні відбитки показали значну схожість з відбитками угорських ашкеназьких євреїв, чуетів з Майорки (криптоєврейська громада сефардського походження), а також з наборами даних змішаних європейських та ізраїльських євреїв. Практично ці іспанські цигани мають численні STR-алелі, спільні з сучасними євреями, що є прямим судово-медичним доказом спорідненості з єврейським народом.

Показово, що, незважаючи на те, що цигани походили з різних провінцій Іспанії, вони мали дуже однорідні STR-профілі, часто несучи однакові алелі в багатьох локусах. Це вказує на те, що вони походять від невеликої, тісно пов'язаної між собою засновницької спільноти, яка, ймовірно, мала чітку етнічну ідентичність. Примітно, що всі ці особи несуть специфічні для євреїв STR-маркери, що вказує на єврейське походження засновницької спільноти. Криміналістичний аналіз дійшов висновку, що іспанські цигани, які брали участь у тестуванні, є генетично пов'язаними і походять від «однієї групи євреїв, які прибули до Іспанії в невизначений період» історії. Підсумовуючи, STR-докази незалежно підтверджують результати автосомного ДНК-аналізу: вони підкріплюють тезу про те, що іспанські цигани тісно пов'язані з єврейським населенням не тільки теоретично, але й за вимірюваними генетичними маркерами, що використовуються в сучасній криміналістиці.

Стародавні торгові шляхи та гіпотеза про раданітських купців

Як іспанські роми могли набути такого розгалуженого роду єврейського походження? Гіпотеза про раданітських купців пропонує переконливе пояснення. Історичні записи, хоч і фрагментарні, описують *раданітів* як середньовічних єврейських купців (діяльних приблизно ^{VIII-XII} століттях н. е.), які займалися далекою торгівлею по всьому відомому світу. Ці торговці, що базувалися в Персії/Месопотамії, славилися тим, що «знали шлях» – подорожуючи з Західної Європи та Північної Африки через Близький Схід до Індії і навіть Китаю. Вони з'єднували віддалені єврейські громади вздовж Шовкового шляху та морських маршрутів, виступаючи нейтральними посередниками між християнськими та мусульманськими царствами.

Під час своїх подорожей радханіти, природно, змішувалися з місцевим єврейським населенням у кожному регіоні через шлюби та зв'язки в громаді, накопичуючи у своїх нащадків різноманітне єврейське генетичне спадщину. Їх основним родоводом був Близький Схід (євреї Західної Азії), але протягом поколінь вони набували європейського, середземноморського та азіатсько-єврейського походження, зберігаючи при цьому згуртовану торговельну мережу. (Примітно, що 76 іспанських циган мають в середньому ~10–18% західноазіатської/близькосхідної ДНК, що відповідає їхньому західноазіатському єврейському корінному походженню. Це більше, ніж їхнє індійське корінне походження).

Історичні дані свідчать, що єврейські купці обмінювалися товарами між Левантом та Індією ще в давнину (наприклад, індійською корицею та цукром в Ізраїлі біблійної епохи та британським оловом в Ізраїлі 13 століття до н. е.). На початку Середньовіччя раданіти систематизували цю торгівлю. Караван раданітів міг починатися в Іспанії, перетинати Середземне море і Північну Африку, потім йти сухоходом через Аравію і Персію, через Інду до Індії і далі до Китаю, використовуючи єврейські поселення на кожному етапі. Фактично, існування постійних єврейських колоній на кінцевих пунктах маршруту задокументовано — наприклад, середньовічна єврейська громада Кайфен у Китаї була заснована купцями з Персії під час династії Сун. (Раданіти).

Це відображає те, що могло статися на західній кінцевій точці: *Сефарад* (Іспанія) був природною кінцевою точкою цих торгових маршрутів. Ми висуваємо гіпотезу, що група етнічно змішаних єврейських торговців — тих, хто накопичив індійсько-єврейське походження та інші родоводи діаспори під час своїх подорожей Шовковим шляхом — зрештою оселилася в Іспанії і стала прабатьками іспанських циган. По суті, іспанські цигани можуть бути нащадками середньовічного кочового єврейського купецького клану, який здійснював торгівлю між Індією та Китаєм, а також Іспанією та Німеччиною, за циклічною схемою, коли вони прибули до Іспанії, а не нащадками пізнішої міграції 15 століття з Північної Індії.

Цей сценарій елегантно пояснює генетичні дані, знайдені в цій групі іспанських циган. Такі торговці прибули б до Іспанії вже з «міжнародним» єврейським генетичним профілем. Дійсно, дослідження виявило сліди східноазіатського походження в іспанських циганах (близько 30% з них мали невелику частку східноазіатської неолітичної ДНК «Жовтої річки»), що узгоджується з подорожжю, яка простягалася до Східної Азії. Це те саме ДНК-спадщина, що і у євреїв Кайфену.

Протягом століть в Іберії ця популяція, ймовірно, поглинула додаткову місцеву єврейську кров (що пояснює наявність сефардської домішки), а також, можливо, включила генетичний внесок від ашкеназьких ліній (можливо, через ранні гілки, що пройшли через Центральну Європу). Проте ядром їхнього роду залишився конгломерат єврейських діаспор, зібраних вздовж старих торгових шляхів. До того часу, як вони були визнані в історичних записах як «цигани» (помилково прийняті за єгипетських або індійських мандрівників), вони вже були гібридною єврейською громадою — живою реліквією трансевразійських єврейських торговельних мереж.

Висновок

Збіжні дані сучасного аутосомного ДНК, судово-медичних порівнянь STR, аналізу гаплогруп та давніх і середньовічних ДНК вказують на надзвичайне походження іспанських циган.

Є в р е ї т а ц и г а н и : г е н е т и ч н е д о с л і д ж е н н я

Д-р Дуглас Шар

76 іспанських циган (гітанос, кале)

С е н ь й о р Л і с а р д о К а н о М

о н т е с

Вони не є просто пізніми іммігрантами з Індії, які трохи змішалися з іспанськими євреями, а, скоріше, живою спадщиною єврейських купців, які перетинали континенти з початку зафіксованої історії.

Унікальна генетична ознака 76 іспанських циган, які мають єврейське походження майже з усіх гілок єврейського родоводу, можливо, пояснюється гіпотезою про єврейських мандрівних купців. Ці люди зберегли своє унікальне єврейське походження завдяки ендогамним шлюбам, можливо, сходячись до єдиної групи середньовічних єврейських торговців, які оселилися в Іспанії. Ця нова точка зору ставить під сумнів традиційну модель походження ромів з Раджастхану.

Такі висновки підкреслюють цінність комплексного генетичного тестування для розкриття прихованих ниток історії та спонукають до подальших міждисциплінарних досліджень подорожей, які сформували цю надзвичайну спільноту.